

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Toimintasuunnitelma vuodelle 2022

Sisältö

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
toimintasuunnitelma vuodelle 2022

Johdanto.....	3
Toiminnan kehittämisen painoalueet	4
Osallisuuden edistäminen	5
Tavoite	5
Toiminnan sisältö ja toteutus	5
Tulokset ja vaikutukset	5
Malike-toiminta	6
Tavoite	6
Toiminnan sisältö ja toteutus	6
Tulokset ja vaikutukset	6
Oikeuksien valvonta	7
Tavoitteet	7
Toiminnan sisältö ja toteutus	8
Tulokset ja vaikutukset	8
Yhdistysten tuki	10
Tavoitteet	10
Toiminnan sisältö ja toteutus	10
Tulokset	10
Kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille suunnattu toiminta	11
Tavoite	11
Toiminnan sisältö ja toteutus	11
Tulokset	11
Perheille ja läheisille suunnattu toiminta	13
Tavoite	13
Toiminnan sisältö ja toteutus	13
Tulokset	13
Harvinaiskeskus Norio	14
Tavoitteet	14
Toiminnan sisältö ja toteutus	14
Tulokset ja vaikutukset	14
Viestinnän erityistehtävät	16
Tavoitteet	16
Toiminnan sisältö ja toteutus	16
Tulokset ja vaikutukset	16
Talous	18
Talouden näkymät	18
Varainhankinta	18
Talousarvioraami vuodelle 2022 ja talousarviosta päättäminen	18

Johdanto

Uusi strategia – Liitto toimii aktiivisesti paikallistasolla – Toimintaympäristössä isoja muutoksia

Kehitysvammaisten Tukiliitto päätti uudesta strategiasta, jonka toteutus alkoi varsinaisesti vuoden 2021 alussa ja jatkuu tähän toimintasuunnitelmaankin liittyen vuonna 2022. Strategia sisältää yhdeksän tavoitteen lisäksi vuoteen 2026 asti ulottuvan vision. Vision mukaisesti liitto haluaa tulla entistään vahvemmaksi vaikuttajaksi, joka edistää kehitysvammaan tai muun syyn vuoksi apua ja tukea tarvitsevien ihmisten osallisuutta ja oikeuksia sekä heidän ja heidän perheidensä ja läheistensä palveluiden toteutumista. Liitto haluaa tulevaisuudessa olla uudistuva ja saavutettava kansalaisjärjestö, joka kutsuu mukaan myös uusia toimijoita ja ryhmiä. Visiossaan liitto korostaa myös pyrkimystä vaikuttaa yhteiskuntaan niin, että yhteiskunta nähdään kaikkien yhteisenä maailmana, jossa jokainen ihminen on arvostettu yhteisön jäsen. Strategiassa tunnistetaan tarve kehittää ohjelmallisesti yhdistystoimintaa, järjestöviestintää, varainhankintaa ja toimijoiden osaamista.

Kehitysvammaisten Tukiliitossa on 153 paikallista ja valtakunnallista jäsenyhdistystä, jäsenenä on myös 14 alueellista tukipiiriä. Jäsenyhdistyksiin suuntautuvan työn lisäksi toiminta tapahtuu ensisijaisesti kansallisella tasolla. Kansallisella, valtakunnallisella tasolla toimimisen lisäksi liitto toimii nykyään aktiivisesti myös kuntien ja paikallishallinnon tasolla. Liitto vaikuttaa kuntiin ja paikallisiin toimijoihin yhteistyössä paikallisyhdistysten kanssa, tekee yhteistyötä paikallisten asumispalveluita ja päiväaikaista toimintaa järjestävien tahojen kanssa, järjestää tapahtumia ja koulutuksia alueellisesti, tarjoaa neuvontaa vammaisalan työntekijöille kunnissa ja jakaa heille tietoa YK:n vammaissopimuksen merkityksestä sekä järjestää koulutustilaisuuksia kehitysvammahuollon viranhaltijoille ja muille ammattilaisille. Liitto toimii myös edistääkseen jäsenyhdistysten ja kuntien yhteistyötä.

Ensisijaisesti Kehitysvammaisten Tukiliiton toiminta kohdistuu kuitenkin suoraan vammaisiin ja pitkäaikais-sairaisiin henkilöihin sekä heidän läheisiinsä. Liitto tuottaa heille koulutuksia sosiaaliturvasta, tuesta ja palveluista sekä vaikkapa läheisten roolista vammaisten henkilöiden tukena. Liitto tuottaa neuvontaa palveluista, oikeuksista ja harvinaisista ja perinnöllisistä sairauksista, järjestää vertaistukea ja vertaistapaamisia perheille ja aikuisille vammaisille henkilöille. Tiedon tuottaminen ja levittäminen kaikkien kohderyhmiemme käyttöön kuuluu toiminnan perusasioihin ja lisäksi liitto jakaa tietoa laajemminkin palvelujärjestelmään ja yhteiskuntaan.

Tulevien vuosien rahoitus näyttäytyy epävarmana. On mahdollista, että järjestöjen saamat valtionavustukset pienevät Veikkauksen rahapelitoiminnan tuottojen laskiessa. Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen on iso yhteiskunnallinen kysymys. Kansalaisjärjestöjen toiminnan tulevaisuus saa huomiota myös valtion taholta: neljän ministeriön asettama työryhmä julkaisi helmikuussa ehdotuksia toimenpiteiksi ja selvityksen Veikkauksen rahapelitoiminnan tuottojen alenemisen vaikutuksista järjestöjen rahoitukseen ja julkiseen talouteen. Myös valmisteilla oleva sote-uudistus voi vaikuttaa järjestöjen rahoitukseen erityisesti paikallistasolla: Sote-uudistuksen muutosvaiheessa yhtenä riskinä on, että kenellekään ei ole vastuuta järjestöjen rahoituksen jatkosta. Huonossa tapauksessa tämä johtaa siihen, että ihmiset jäävät ilman helposti saatavilla olevaa tukea, jos kansalaisjärjestöjen toiminta supistuu.

Suomessa ollaan parhaillaan sote-uudistuksen lisäksi uudistamassa laajemminkin sosiaali- ja

terveydenhuoltoa sekä sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä. Valmistelussa ovat esimerkiksi vammaispalvelulaki ja asiakasmaksulaki, itsemääräämisoikeutta vahvistava sekä kuntoutusta ja palvelujärjestelmää määrittävä lainsäädäntö. Uudistustyötä tehdään tilanteessa, jossa julkinen sektori on vahvasti alijäämäinen. Koronaviruspandemia ei ole laskenut Suomen kokonaistuotantoa, yritysten tuloksia ja julkisen sektorin verokertymää niin paljon kuin pelättiin mutta julkisyhteisöjen alijäämä kasvoi vuonna 2020 silti yli kymmenellä miljardilla eurolla. Julkisyhteisöjen rahoitusasema oli viime vuonna 12,9 miljardia euroa alijäämäinen. Valtionhallinnon alijäämä oli 13,4 miljardia euroa, mutta paikallishallinto vaihtui ylijäämäiseksi valtionosuuksien kasvun myötä. Kunnat ovat toistaiseksi selvinneet koronakriisin taloudellisista vaikutuksista hyvin. Sosiaalipalvelut on voitu turvata, kun valtio ottaa velkaa. Samaan aikaan valtio elvyttää miljardeilla eurolla. Haastavin osuus on kuitenkin vielä edessä. Julkisen talouden palauttaminen tasapainoon ja velkaantumisen kääntäminen edellyttävät päätöksiä muun muassa työllisyyden nostosta. Koronakriisistä ulos pääsy ja koronakriisin jälkihoito tulevat kestämään pitkään.

Toiminnan kehittämisen painoalueet

Toimintasuunnitelmalla toteutetaan liittohallituksen päättämää strategiaa vuosille 2021 - 2026. Strategiaassa tavoitteet on jaettu kolmen otsikon alle: Tukiliitto osallisuuden edistäjänä/ näkyvänä vaikuttajana/ yhdistysten tukijana.

Keskeisiä toiminnan kehittämisen painoalueita vuonna 2022 ovat:

- vaikuttamistyön vahvistaminen ja koko järjestön yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen näkyvän yhteiskunnallisen toiminnan, aktiivisen julkisen keskustelun ja vaikuttamiskampanjoinnin suuntaan
- jäsenyhdistysten tukeminen paikallisessa vaikuttamisessa sekä hallitustoiminnan kehittämisessä ja resurssien hankkimisessa
- kokemustoimijuuden ja kokemustoimijuuteen liittyvien toimintatapojen ja -mallien kehittäminen jäsenyhdistysten ja muiden toimijoiden käyttöön
- perheiden moninaisuuden esiin tuominen ja toiminnan kohdistaminen erityisesti perheisiin, joilla on haastava elämäntilanne
- valmisteilla oleviin moniin lainsäädäntömuutoksiin vaikuttaminen siten, että laissa määritellyt palvelut vastaavat mahdollisimman hyvin avun ja tuen tarpeisiin
- vaikuttaminen siihen, että kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten sekä heidän perheidensä tarpeet huomioidaan koronaviruspandemian jälkihoidossa.

Seuraavilla sivuilla esitetään toimintasuunnitelma 2022 kokonaisuudessaan. Suunnitelma kirjoitettu siten, että otsikoiden alle kirjattu toiminta viittaa useimmissa kohdissa vain kyseiseen toimintaan ja toiminnan rahoituksen muodostavaan valtionavustukseen. Toiminnan rahoituksesta suurin osa koostuu valtionavustuksista, joista suurin osa on kohdennettu tiettyyn toimintaan – joihin siis otsikoinnilla viitataan. Toiminnan kehittämisen yleiset painoalueet on esitetty tässä kohdassa ”Toiminnan kehittämisen painoalueet”.

Osallisuuden edistäminen

Tavoite

Kehitysvammaisten ihmisten osallisuuden edellytykset kohentuvat niin, että tavoittamamme kehitysvammaiset työnhakijat osaavat hakea työtä ja heillä on siihen tukea. Tavoittamamme kehitysvammaiset ihmiset tekevät aiempaa enemmän valintoja ja päätöksiä, joissa lähi-ihmiset tukevat heitä. Heillä on parempi mahdollisuus saada riittävästi tukea päätöksentekoon, koulunkäyntiin, opiskeluun, yhteisöihin liittymiseen ja vapaa-ajan viettoon. Työ- ja päivätoiminnan järjestäjät käyttävät johdonmukaisemmin Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan (KVANK) laatukriteerejä. Edellä mainitut asiat toteutuvat nykyistä paremmin palveluiden kehittämisessä ja lainsäädännön uudistuksissa sekä nousevat yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun vahvemmin.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Toteutamme yleisiin yhteisöihin liittymistä edistävän toimintaohjelman, johon liittyy viestinnällinen kampanja sekä kouluttamista ja yhteistyötä paikallisten asumispalveluita tai päiväaikaista toimintaa järjestävien tahojen kanssa. Kehitämme yhdessä ohjaajien ja asiakkaiden kanssa päivätoimintaa, joka vahvistaa valintojen tukemista ja yhteisöihin liittymistä. Järjestämme työnhakijaryhmiä palkkatyötä hakeville kehitysvammaisille ihmisille sekä osaamisfoorumeita lähi-ihmisille ja ammattilaisille toimijuutta vahvistavan tuen antamisesta. Tuotamme tietoa ja jaamme hyviä käytäntöjä toimijuutta vahvistavasta tuesta ja vaikuttamme tuetun päätöksenteon palvelun kehittämiseen. Koordinoimme Tuen ja valmennuksen keskuksen toimintaa ja verkostoa. Koulutamme, neuvomme, viestimme osallisuuden edellytyksistä, palkkatyöstä, työ- ja päivätoiminnan ja koulumaailmaan kehittämisestä, toimijuutta ja päätöksentekoa vahvistavasta tuesta sekä vaikuttamme yhdessä järjestöjen ja palveluntuottajien kanssa niiden toteutumiseen.

Tulokset ja vaikutukset

Tavoittamillamme ihmisillä on enemmän tietoa ja ymmärrystä palkkatyöllistymisestä, kouluinkluusiosta, opiskelumahdollisuuksista ja tuetusta päätöksenteosta sekä riittävästä, yksilöllisestä ja toimijuutta vahvistavasta tuesta ja tukijana toimimisesta. Tavoittamamme ihmiset saavat oivalluksia, jotka vaikuttavat heidän tekoihinsa yhteiskunnan jäsenenä, läheisen tai asiakkaan tukijoina tai palveluiden kehittäjinä. Oikeus tuetun työn työhönvalmennukseen on kirjattu lakiin ja työ- ja päivätoiminnan järjestäjät soveltavat KVANK:n laatukriteereitä toiminnassaan. Tuetun päätöksenteon järjestelmä on edistynyt Suomessa.

Malike-toiminta

Tavoite

Vaikeasti vammaisten lasten ja aikuisten osallistuminen ja toimijuus toteutuvat toimintavälineiden avulla. Lisääntyvä tieto toimintavälineiden saatavuudesta parantaa ihmisten mahdollisuuksia hankkia niitä. Perheet saavat yhteisiä kokemuksia. Ymmärrys lähi-ihmisten merkityksestä vaikeasti vammaisten lasten ja aikuisten osallisuuden tukemisessa lisääntyy.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Vaikutamme kuntiin ja paikallisiin toimijoihin yhteistyössä Tukiliiton paikallisyhdistysten kanssa, jotta toimintavälineitä hankitaan alueille. Kehitämme varhaiskasvatukseen suunnattua toimintamallia ja materiaalia vaikeasti vammaisten lasten yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Vaikutamme lasten yhdenvertaiseen oikeuteen osallistua koulun liikunta- ja välitunneille. Tarjoamme perheille toiminnallista vertaistukea sekä tietoa lapsen yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksista ja oikeuksista. Toteutamme Liikettä päivääni – tukea omiin valintoihin -koulutuksia ja Yhdessä-teemapäiviä vaikeasti vammaisille aikuisille lähi-ihmisineen yhteistyössä asumisyksiköiden ja päivätoimintayksiköiden kanssa. Järjestämme Ulos talosta, pois pihasta -toimintavälinekoulutusta vaikeasti vammaisten ihmisten lähi-ihmisille, ammattilaisille valtakunnallisesti ja alueellisesti. Lisäämme koulutuksen saavutettavuutta verkkokoulutuksen avulla.

Järjestämme toimintavälineiden kokeilutapahtumia, joissa saadaan uusia kokemuksia, tietoa ja ohjausta toimintavälineiden käyttöön sekä hankintaan.

Tulokset ja vaikutukset

Tiedon ja toimintavälineiden lisääntyminen kun- nissa edistää lasten mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisesti päiväkodissa ja koulussa sekä aikuisten mahdollisuuksia tehdä itselleen mieluisia asioita.

Vaikeasti vammaisten lasten ja heidän perheidensä yhteiset osallistumisen mahdollisuudet lisääntyvät, jolloin vammaiset lapset eivät syrjäydy perheen yhteisestä toiminnasta. Yhteiset kokemukset lisäävät perheiden jaksamista. Vaikeasti vammaisten lasten ja aikuisten kokemukset osallistumisesta ja toimijuudesta erilaisten toimintavälineiden avulla lisääntyvät. Kokeusten myötä heidän on aiempaa helpompaa tehdä valintoja mm. asioista, joista he pitävät tai eivät pidä. Kokemukset tukevat heidän päätöksentekoaan ja itsemääräämisoikeuttaan.

Vaikeasti vammaisten ihmisten parissa työskentelevien eri alojen ammattilaisten, opiskelijoiden sekä perheenjäsenten tiedot, taidot ja kokemukset lisääntyvät. He pystyvät tukemaan aiempaa enemmän vaikeasti vammaisten lasten ja aikuisten osallistumista, toimijuutta ja sitä kautta lisäämään heidän osallisuuttaan eri yhteisöissä ja yhteiskunnassa.

Malike, jatkuu

Toiminnan sisältö ja toteutus

Toiminta perustuu verkostojen yhteistyöpyyntöihin ja se suunnitellaan yhdessä paikallisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Annamme neuvontaa toimintavälineiden hankintaan liittyvästä lainsäädännöstä. Etsimme uusia verkostoja Kaikki liikkuu – kärry kiertää -toimintamallin kehittämiseksi kesä- ja talviaikana. Nostamme esiin vaikeasti vammaisten ihmisten osallistumisen mahdollisuuksia erilaisten vaikuttamiskampanjoiden avulla sosiaalisessa mediassa ja yleisökirjoituksin. Osallistumme julkiseen keskusteluun toimintavälineiden saatavuuteen koskevista aiheista.

Tulokset ja vaikutukset

Tieto vaikeasti vammaisten ihmisten kokemuksista, palveluiden tarpeista ja oikeuksista tulee näkyväksi yhteiskunnassa. Ihmisten tieto lisääntyy ja vaikuttaa heidän asenteisiinsa.

Oikeuksien valvonta

Tavoitteet

Jäsenistömme ja kehitysvamma-alan työntekijät saavat lisää tietoa YK:n vammaissopimuksen merkityksestä, sen mukaisista oikeuksista ja niiden toteutumisesta, erityisesti itsemääräämisoikeudesta, osallisuudesta, tuetusta päätöksenteosta, 19 artiklasta ja sen mukaisista palveluista kuten asumisesta ja henkilökohtaisesta avusta sekä vammaisten lasten ja heidän perheidensä oikeuksista.

Lakineuvontaan yhteyttä ottavat ja kotisivuillamme vierailevat sekä oppaitamme hyödyntävät kehitysvammaiset ihmiset, heidän läheisensä ja alan työntekijät saavat ajankohtaisen ja laadukkaan juridiseen osaamiseen ja käytännön arjen tuntemukseen perustuvan tiedon ja yksilöllisen neuvonnan kehitysvammaisten ihmisten ja tarvittaessa heidän perheidensä ja muiden läheistensä oikeuksista ja palveluista.

Uudistuva sosiaali- ja terveydenhuolto sekä myös sosiaaliturvaa koskeva lainsäädäntö, esimerkiksi vammaispalvelulaki ja vammaispalvelumaksut, itsemääräämisoikeutta vahvistava lainsäädäntö sekä kuntoutuksen ja palvelujärjestelmän uudistamiseen liittyvä sääntely vahvistaa kehitysvammaisten ihmisten itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta (ml. digiosallisuus), huomioi heidän vaativatkin erityistarpeensa ja turvaa oikeuden tarvittavaan apuun ja tukeen.

Kehitysvammaisten ihmisten, heidän perheidensä ja lähi-ihmisten tarvitsemat palvelut vastaavat mahdollisimman hyvin heidän yksilöllisiin avun ja tuen tarpeisiinsa.

Kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten sekä heidän perheidensä tarpeet huomioidaan koronaviruspandemian jälkihoidossa

Toiminnan sisältö ja toteutus

Viestimme aktiivisesti ja kattavasti eri kanavissa ja koulutamme jäsenistöä sekä kehitysvamma-alan työntekijöitä YK:n vammaissopimuksen merkityksestä ja sisällöistä sekä uudistuvasta lainsäädännöstä. Korostamme erityisesti itsemääräämisoikeuteen, osallisuuteen, tuettuun päätöksentekoon, asumiseen, henkilökohtaiseen apuun ja vammaisten lasten ja heidän perheidensä oikeuksiin liittyviä vammaissopimuksen artikloita. Tuemme Me Itse ry:tä YK-sopimuksen mukaisten keskeisten oikeuksien edistämässä muun muassa osallistumalla asiantuntijana heidän järjestämiinsä tilaisuuksiin.

Lakineuvontatoiminnassa meidät tavoittaa hyvin puhelimitse ja sähköpostitse ja pystymme palvelemaan merkittävää asiakasmäärää. Korostamme neuvonnassa erityisesti YK:n vammaissopimuksen merkitystä, osallisuutta, itsemääräämisoikeutta ja valinnan mahdollisuuksia, tuettua päätöksentekoa sekä perheen kokonaistilanteen huomiointia. Täydennämme verkkosivujamme keskittyen erityisesti uudistuvan lainsäädännön huomioimiseen sekä sivujen selkeyteen ja käytettävyyteen. Avustamme erityisen merkittävässä asioissa myös asiakirjojen laadinnassa.

Vaikutamme valmisteltavien uusien lakien sisältöihin ja toimeenpanoon. Uuden vammaispalvelulain osalta korostamme kehitysvammaisille ihmisille tärkeimpiä palveluita, kuten valmennusta ja tukea (ml. tuettu päätöksenteko), asumisen palveluita, henkilökohtaista apua ja lyhytaikaista huolenpitoa.

Tulokset ja vaikutukset

Tietoisuus YK-sopimuksesta lisääntyy ja pitkällä aikavälillä sopimukseen perustuvat oikeudet (itsemääräämisoikeus ja osallisuus sekä muun muassa asumiseen liittyvä valinnanvapaus) alkavat vähitellen toteutua kehitysvammaisten ihmisten arjessa. Kehitysvammaiset ihmiset saavat paremmin tukea omaan päätöksentekoonsa.

Kehitysvammaiset ihmiset, heidän perheensä ja muut lähi-ihmiset pystyvät Tukiliitosta saamansa tiedon ja tuen avulla puolustamaan oikeuksien toteutumista käytännössä esimerkiksi edistämällä yksilöllisiä asumisratkaisuja ja henkilökohtaisen avun saamista sekä oikeutta tuettuun päätöksentekoon. Kehitysvamma-alan ammattilaisille suunnatun tiedottamisen, kouluttamisen ja yksilöllisen neuvonnan tuloksena palvelujärjestelmä vastaa paremmin kehitysvammaisen ihmisen yksilöllisiin avun ja tuen tarpeisiin huomioiden myös perheen kokonaistilanteen.

Uudistuvaa lainsäädäntöä ja palvelurakennetta valmistelevat ja toimeenpanevat viranomaiset sekä päättäjät ymmärtävät ja ottavat huomioon kehitysvammaisten ihmisten ja heidän perheidensä sekä muiden läheistensä erityistarpeet. Oikeus tuettuun päätöksentekoon huomioidaan lainsäädännössä.

Oikeuksien valvonta, jatkuu

Toiminnan sisältö ja toteutus

Korostamme kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten tarpeita VPL:n yhteensovittamisessa muihin keskeisiin uudistuksiin, kuten sote-uudistukseen sekä itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön ja kuntoutuksen uudistamiseen. Teemme vaikuttamisessa tiivistä yhteistyötä muiden kehitysvamma-alan järjestöjen kanssa.

Koulutuksina järjestämme yhdessä valvovien viranomaisten kanssa kehitysvammahuollon viranhaltijoille ja muille ammattilaisille yhteistyöpäiviä (2-3 kpl). Annamme ajankohtaista tietoa merkittävistä lainsäädännön uudistuksista ja keskustelemme alueilla esiin nousseista tarpeista. Koulutamme kehitysvammaisia ihmisiä ja heidän läheisiään sekä mahdollisuuksien mukaan alan ammattilaisia siten, että he saavat tietoa lainsäädännön tavoitteista ja tarkoituksesta sekä uudenlaisista palveluvaihtoehdoista. Teemme koulutukseen liittyvää yhteistyötä tukiyhdistysten ja -piirien lisäksi esimerkiksi kuntien vammaisneuvostojen kanssa.

Tulokset ja vaikutukset

Valvontaviranomaisten kanssa järjestettävien yhteistyöpäivien sekä muun valvontaviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön tuloksena kehitysvamma-alan ammattilaisilla on ajantasaista tietoa uudistuvasta lainsäädännöstä ja hyvistä käytännöistä. Näin ammattilaiset osaavat paremmin ottaa huomioon kehitysvammaisten ihmisten oman tahdon ja näkemykset, erityistarpeet sekä perheiden kokonaistilanteet.

Yhdistysten tuki

Tavoitteet

Tukiliiton jäsenyhdistyksilleen tarjoaman tuen ja palvelun tarkoituksena on parantaa yhdistysten toimintamahdollisuuksia sekä lisätä ja monipuolistaa jäsenistölle suunnattua toimintaa. Vuonna 2022 liiton tuessa painottuu vaikuttamistoiminnan tuki, tuki hallitustoiminnan kehittämiseen sekä resurssien hankkimiseen. Tavoitteena on myös kehittää liiton toimintatapoja ja työnjakoa yhdistysten kanssa niin, että liiton asiantuntijuus on joustavasti jäsenyhdistysten käytössä.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Tuotamme koulutuksia vammaisten henkilöiden ja perheiden sosiaaliturvasta, tuesta ja palveluista sekä läheisten roolista vammaisten henkilöiden tukena. Järjestämme koulutuksia sekä verkossa että paikallisesti yhteistyössä jäsenyhdistysten kanssa.

Tiedotamme ja viestimme yhdistyksille tukeen ja palveluihin liittyvistä ajankohtaisista asioista. Tuemme jäsenyhdistyksiä paikallisessa ja alueellisessa vaikuttamisessa ja oikeuksien valvonnassa sekä ennakoivasti että ongelmatilanteissa.

Tuemme jäsenyhdistysten hallitusten kehittämisprosesseja, toiminnan suunnittelua sekä hankkeiden hakuprosesseja ja varainhankintaa.

Koulutamme ja tuemme yhdistystoimijoita käyttämään digitaalisia alustoja monipuolisesti. Tuotamme materiaalia ja koulutamme vaikuttamisviestintään ja kampanjointiin.

Järjestämme kehitysvammaisten teemaviikon kampanjan yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Avustamme taloudellisesti yhdistysten toimintaa Tukiliiton strategian linjausten mukaisesti. Jatkamme keskitetyn jäsenrekisteri- ja jäsenmaksupalvelun tuottamista jäsenyhdistyksille. Tuemme tukipiirejä alueellisessa vaikuttamistoiminnassa, erityisesti sote-uudistuksessa.

Tulokset

Jäsenyhdistysten jäsenet saavat ajankohtaista tietoa vammaisten henkilöiden ja perheiden oikeuksista sekä palveluista ja tukitoimista.

Yhdistysten vaikuttamistoiminta tehostuu ja yhteistyö kunnan ja maakunnan kanssa tiivistyy. Jäsenyhdistysten toimintaedellytykset paranevat ja hallinnollista töistä vapautuu resursseja sisällölliseen toimintaan.

Kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille suunnattu toiminta

Tavoite

Nuorille ja aikuisille kehitysvammaisille suunnatun toiminnan tavoitteena on tukea kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten mielen hyvinvointia ja osallistumista lähiympäristön ja yhteiskunnan toimintaan sekä vähentää yksinäisyyttä. Vuoden 2022 toiminnassa korostuu kokemustoimijuus sekä toimintatapojen ja -sisältöjen tuottaminen jäsenyhdistysten ja muiden toimijoiden käyttöön.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Toteutamme saavutettavia ja selkokieliä lyhytkoulutuksia mielen hyvinvoinnista, vuorovaikutustaidoista, tietoverkon mahdollisuuksista sekä kestävä kehityksen teemoista.

Tuotamme hyvinvointia ja osallisuutta tukevaa verkkomateriaalia ja -koulutuksia kehitysvammaisten henkilöiden ryhmille ja niiden ohjaajille.

Tarjoamme jäsenyhteisöille koulutusta ja ohjausta osallistavan ryhmätoiminnan ja matalankynnyksen tuen käynnistämiseen.

Toteutamme tuettuja lomiam yhdessä lomajärjestäjien kanssa.

Teemme yhteistyötä kulttuuritoimijoiden kanssa kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten itseillainsun ja vuorovaikutustaitojen edistämiseksi ja kokemusten esille nostamiseksi.

Toteutamme yhdenvertaista kaveritoimintaa kehitysvammaisille ja vammattomille vapaaehtoisille sekä digikaveruutena että paikallisesti Tampereen ja Jyväskylän alueilla.

Järjestämme kaikille avoimia ja maksuttomia Kohtaa mut -tapahtumia ja tarjoamme vapaaehtoisuustoiminnan tehtäviä myös kehitysvammaisille henkilöille.

Tulokset

Koulutukset vahvistavat osallistujien mielen hyvinvointia ja lisäävät taitoa olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa kasvotusten ja verkossa. Kehitysvammaiset nuoret ja aikuiset löytävät uusia sosiaalisia rooleja ja ihmissuhteita, joiden kautta yksinäisyyden kokemus vähenee. Jäsenyhteisöt ja muut toimijat saavat uudenlaista hyvinvointia ja osallisuutta tukevaa sisältöä kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten ryhmiin. Paikkakunnilla käynnistyy kehitysvammaisten osallistavia ryhmiä, matalankynnyksen toimintaa ja tuettua vapaaehtoistoimintaa.

Kokemustoimijat saavat äänensä kuuluviin Tukiliitossa ja laajemmin yhteiskunnassa. Ennakkoluolot erilaisuutta kohtaan vähenevät ja yhdenvertaisuuden ymmärtäminen vahvistuu.

Kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille suunnattu toiminta, jatkuu

Toiminnan sisältö ja toteutus

Levitämme tietoa tuetun vapaaehtoistoiminnan järjestämisestä vapaaehtoistoimintaa organisoiville tahoille.

Tuemme kehitysvammaisten ja aikuisten kokemusasantuntijaryhmää ja mahdollistamme heidän toimijuutensa Tukiliitossa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Edistämme viestinnän kautta yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Tuotamme sosiaaliseen mediaan vaikuttamiskampanjoita sekä osallistumme kehitysvammaisten viikkoon ja puhevammaisten viikkoon.

Tulokset

Kokemustoimijat saavat äänensä kuuluviin Tukiliitossa ja laajemmin yhteiskunnassa. Ennakkoluulot erilaisuutta kohtaan vähenevät ja yhdenvertaisuuden ymmärtäminen vahvistuu.

Perheille ja läheisille suunnattu toiminta

Tavoite

Tukiliiton perhetyö tarjoaa perheille tietoa ja auttaa löytämään vertaistukea muilta samankaltaisessa tilanteessa olevilta vanhemmilta. Toiminnan tarkoitus on myös tukea jäsenyhteisöissä tapahtuvaa kehittämistoimintaa ja edistää ammatillisten käytäntöjen muuttumista paremmin perheiden tarpeita vastaaviksi. Vuoden 2022 toiminnassa tuodaan esille perheiden moninaisuutta ja toimintaa kohdistetaan erityisesti perheisiin, joilla on haastava elämäntilanne.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Tuotamme vanhemmuuden tueksi verkkokoulutuksia ja -keskustelutilaisuuksia. Järjestämme verkkokursseja itsenäistymässä olevien kehitysvammaisten nuorten vanhemmille. Toteutamme tuettuja lomia yhteistyössä lomajärjestöjen kanssa.

Kehitämme järjestölähtöisiä matalankynnyksen tukimuotoja haastavassa elämäntilanteessa oleville perheille

Huomioimme toiminnassamme myös sisarukset ja perheen läheiset, kuten isovanhemmat. Tuemme jäsenyhteisöjämme käynnistämään vertaistoimintaa verkossa ja paikallisesti. Tuotamme verkkokoulutuksia perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille lapsen osallisuudesta, erityisestä sisaruudesta sekä niiden perheiden kohtaamisesta, joilla vanhemmalla on kehitysvamma tai oppimisen vaikeuksia.

Kokoamme ja nostamme esille perheiden tarpeita ja kokemuksia julkiseen keskusteluun sekä osallistumme vaikuttamiskampanjoihin.

Teemme yhteistyötä muiden järjestöjen, julkisen ja yksityisen sektorin kanssa perhelähtöisen tuen ja palveluiden kehittämiseksi.

Tulokset

Vanhemmat löytävät elämäntilanteeseensa sopivaa tietoa ja matalankynnyksen tukea. Vanhempien jaksaminen sekä arjen hallinta paranevat ja he löytävät tarvitsemansa tukitoimet haastavaan elämäntilanteeseensa.

Perheet kokevat saavansa sosiaalista tukea muilta samassa tilanteessa olevilta. Syntyy lapsiperheitä palvelevia toimintamuotoja ja perheiden omaehtoisten verkostojen toiminta aktivoituu.

Ammattilaisten tietoisuus perheiden monimuotoisuudesta lisääntyy ja perhelähtöiset käytännöt lisääntyvät. Vammaisten lasten osallisuuden mahdollisuudet kasvavat ja sisaruksia huomioidaan aikaisempaa enemmän.

Harvinaiskeskus Norio

Tavoitteet

Harvinaiskeskus Norion tavoitteena on, että harvinaissairaat ja heidän läheisensä voivat elää omannäköistään, mahdollisimman hyvää elämää. Harvinaiskeskus Norio tarjoaa tukea sekä levittää tietoa harvinaisista ja perinnöllisistä sairauksista, jotta harvinaissairaat tulisivat kohdatuiksi muuallakin palvelujärjestelmässä ja yhteiskunnassa. Tavoitteena on edistää perheiden verkostojen ja diagnoosikohtaisten ryhmien toimintaa, tarjota kohtaamispaikkoja erilaisille harvinaisille ja tarjota heille asiantuntevaa ja erikoistunutta tietoa ja tukea harvinaisuuteen ja perinnöllisyyteen liittyvissä kysymyksissä. Harvinaiskeskus Norion tavoitteena on myös vaikuttaa siihen, että harvinaissairauksien kansallisen ohjelman 2020-2023 tavoitteet osallisuudesta, osaamisesta ja harvinaisasioiden koordinaatiosta toteutuisivat.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Järjestämme vertaistukea ja -tapaamisia perheille, joissa lapsella on harvinainen sairaus tai oireyhtymä, lapsensa menettäneille, sisaruksille, isovanhemmille sekä nuorille, joilla on harvinainen sairaus.

Tuemme harvinaisten kehitysvammaoireyhtymien ympärille syntyneitä yhdistyksiä, verkostoja ja ryhmiä.

Välitämme vertaistukea, kun kyseessä on erittäin harvinainen sairaus, jolloin vertaisen löytäminen on muuten vaikeaa.

Teemme perhetyötä perheissä, joissa lapsella on harvinainen, pikkulapsi-iässä puhkeava, etenevä, varhaiseen kuolemaan johtava sairaus. Tuemme perheitä viranomaisyhteistyössä ja tarjoamme työnohjausta perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille.

Järjestämme kursseja perheille, joissa lapsella on huuli- ja/tai suulakihalkio, nuorille, joilla on huuli- ja/tai suulakihalkio sekä perheille, joissa nuorella on harvinainen sairaus.

Tulokset ja vaikutukset

Harvinaissairaiden, heidän läheistensä ja heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten tietämys harvinaisiin ja perinnöllisiin sairauksiin liittyvissä asioissa kasvaa. Harvinaissairaat ja heidän läheisensä saavat ammattilaisen ja vertaistensa tarjoamaa tukea. Saadun tiedon ja tuen myötä harvinaissairaiden ja heidän läheistensä huoli vähenee ja toimintakyky ja elämänlaatu paranevat. Perheet tutustuvat toisiinsa ja syntyvät verkostoja, joiden toiminta on aktiivista ja jotka tavoittavat uusia perheitä. Harvinaisiin ja perinnöllisiin sairauksiin liittyvä tietämys yhteiskunnassa lisääntyy, mikä helpottaa harvinaissairaiden ja heidän läheistensä elämää.

Harvinaiskeskus Norio, jatkuu

Toiminnan sisältö ja toteutus

Tarjoamme keskustelutukea ja neuvontaa harvinaisuuteen ja perinnöllisyyteen liittyvissä kysymyksissä puhelimitse, sähköpostitse, chatissa ja vastaanotolla.

Tuotamme kokemustietoa yhdessä harvinaissairaiden ja diagnoosikohtaisten verkostojen kanssa. Tuotamme, ylläpidämme ja päivitämme harvinaissairauksiin ja perinnöllisyyteen liittyvää tietoa verkossa ja painetuissa julkaisuissa.

Järjestämme seminaareja ja tilaisuuksia harvinaisuuteen ja perinnöllisyyteen liittyvistä kysymyksistä.

Osallistumme harvinaissairauksiin liittyviin verkostoihin ja vaikutamme niissä harvinaissairaiden asemaan.

Viestinnän erityistehtävät

Tavoitteet

Kehitysvammaisten Tukiliitto on vahva ja asiantunteva yhteiskunnallinen vaikuttaja ja oikeuksien edistäjä. Tavoitteemme välittyvät julkisen keskustelun lisäksi politiikan agendalle. YK:n vammaissopimuksen merkitys välittyy päättäjille, lainsäätäjille, palveluntuottajille ja suurelle yleisölle.

Yhdistykset ja henkilöjäsenet saavat Tukiliiton painetuista ja sähköisistä viestintävälineistä palveluita ja tukea koskevaa hyödyllistä tietoa, vertaisuutta sekä tietoa liiton valtakunnallisesta ja paikallisesta toiminnasta. He saavat myös välineitä kehitysvammaisen ihmisen ja hänen perheensä oikeuksien puolustamiseen.

Tunnistamme ja osaamme entistä paremmin kertoa, miten liiton ja sen jäsenyhdistysten toiminta lisää ihmisten hyvinvointia ja osallisuutta.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Nostamme esiin toimintamme yhteiskunnallista hyötyä. Yhdistysten vapaaehtoistoimijoiden rooli viestinnän tekijöinä vahvistuu liiton tuella, ja samalla tiivistämme liiton ja vapaaehtoistoimijoiden viestintäyhteistyötä. Annamme äänen vammaisten ihmisten ja heidän perheidensä asiantuntijuu-delle.

Viestinnän työntekijät tukevat ja mahdollistavat koko järjestön yhteistä toimintakulttuuria, johon kuuluu näkyvä yhteiskunnallinen toiminta, aktiivinen julkinen keskustelu ja vaikuttamiskampanjointi.

Kehitämme jatkuvasti omia viestintävälineitämme, joita ovat muun muassa jäsenlehdet, verkkopalvelu ja sosiaalisen median kanavat.

Tulokset ja vaikutukset

Liiton ja vapaaehtoistoimijoiden yhteinen ääni tehostaa vaikuttamisviestintää. Vaatimus yhdenvertaisuudesta välittyy entistä tehokkaammin kaikilla tasoilla, myös paikallisesti. Kehitysvammaisten ihmisten ja heidän läheistensä tietoisuus omista oikeuksistaan vahvistuu ja heillä on keinoja puolustaa niitä.

Yhdistykset ja henkilöjäsenet saavat Tukiliiton viestintävälineistä hyödyllistä tietoa ja voimanlähteitä.

Järjestömme kiinnostaa uusia toimijoita ja siihen on helppo tulla mukaan. Jäsenmäärän lasku pysähtyy. Tämän sekä uudenlaisten liittymistapojen kautta toimintaamme tulee mukaan lisää ihmisiä.

Viestintä, jatkuu

Toiminnan sisältö ja toteutus

Teemme vammaisten ihmisten ja heidän läheistensä todellisuutta näkyväksi ja puolustamme heidän oikeuksiaan. Reagoimme ajassa nouseviin ilmiöihin ja pidämme esillä erityisesti näitä teemoja:

YK:n vammaissopimus ei ole mielipide-, eikä budjettikysymys. Tiukassakin taloustilanteessa se velvoittaa.

Vammaisten ihmisten ja heidän perheidensä on saatava yksilöllinen, riittävä, oikea-aikainen ja yksilöllisten tarpeiden mukainen tuki. Palveluita järjestettäessä on kuultava palveluiden käyttäjiä. Vammaisten ihmisten osallisuutta on vahvistettava.

Talous

Talouden näkymät

Sosiaali- ja terveysjärjestöille vuonna 2022 jaettavien valtionavustusten määrä ei ole vielä tiedossa. Valtionavustusten kokonaismäärä kääntyi kuitenkin laskeväksi vuonna 2021 johtuen Veikkauksen rahapelitoiminnan tuoton merkittävästä vähenemisestä ja rahoittajan linjauksista. Myös Tukiliiton saamat valtionavustukset kääntyivät laskuun vuonna 2021. Valtio on käynnistänyt erilaisia suunnitelmia järjestörahoituksen turvaamiseksi. Keskustelu on käynnissä, mutta kestäviä ratkaisuita järjestörahoitukseen ei toistaiseksi ole. Tukiliiton on huomioitava myös vähenevien avustusten mahdollisuus.

Varainhankinta

Jatkamme tuloksellisen varainhankinnan pitkäjänteistä kehittämistyötä. Panostamme ensisijaisesti rahankeräykseen ja muuhun vastikkeettomaan varainhankintaan sekä sähköisiin kanaviin. Tuemme Pieni ele keräyksen onnistunutta toteutusta jäsenyhdistyksissä ja yhdessä muiden pieni ele -järjestöjen kanssa.

Talousarvioraami vuodelle 2022 ja talousarviosta päättäminen

Toiminnan laajuus:

Liiton toiminnan laajuus euroissa on noin 4,5 miljoonaa euroa. (Vuonna 2019 laajuus oli 4,6 miljoonaa euroa, vuonna 2020 laajuus oli 5 miljoonaa euroa). Valtionavustusten osuus tuotoista on noin 80 %.

Toiminnan muutokset:

Suunnitelmissa ei ole merkittäviä, talousvaikutteisia muutoksia yleisrahoitteiseen toimintaan. Toiminta sovitetaan rahoituksen tasoon. Panostamme varainhankinnan kehittämiseen.

Tulostavoite:

Pyrimme taloudessa tasapainoiseen tulokseen.

Investoinnit:

Suunnitelmissa ei ole isoja investointeja vuodelle 2022. Vuoden 2022 alussa liitolla ei enää ole pitkäaikaista lainaa.

Liittokokous antaa liittohallitukselle tehtäväksi ja valtuudet päättää varsinaisesta talousarviosta seuraavalle vuodelle.

Kansi

”Jacob ei juuri kommunikoi sanoilla, mutta vitsailu sujuu”, kertoo isä Timo Anttila.

Kuvaaja Laura Vesa.